

Saugi techninė priežiūra žemės ūkyje

Žemės ūkis – vienas pavojingiausių sektorių, kuriame nutinka daug su darbu susijusių nelaimingų atsitikimų. Žemės ūkio darbuotojai 1,7 karto dažniau negu kitų sektorių darbuotojai patiria nemirtinų nelaimingų atsitikimų darbe ir tris kartus dažniau – mirtinų nelaimingų atsitikimų.

27 ES valstybių narių žemės ūkio pramonėje dominuoja šeimos ūkiai ir daug savarankiškai dirbančių asmenų, nes ūkyje daugiausia darbo atlieka ūkio savininkas (-ė) ir jo (jos) šeimos nariai (*). 89 proc. (t. y. devyni darbuotojai iš dešimties) ūkiuose dirbančių žmonių yra šeimos nariai. 2007 m. apie 78 proc. ūkininkų dirbo vieni, jiems padėdavo šeimos nariai ir retkarčiais darbuotojai, kuriuos jie pasikviesdavo darbuoju (*).

Savarankiškas darbas ir ūkininkavimas, kuris dažnai yra šeimos verslas, yra iššūkis darbuotojų saugai ir sveikatai.

Techninės priežiūros uždutys žemės ūkyje

Techninės priežiūros darbai žemės ūkyje būna labai įvairūs. Jie apima:

- mašinų, įrenginių ir transporto priemonių techninę priežiūrą ir remontą,
- sodybų kiemų ir pastatų techninę priežiūrą,
- silosinių, bunkerinių, srutų rezervuarų ir grūdų bokštų techninę priežiūrą,
- elektros įrangos techninę priežiūrą,
- drenažo ir drėkinimo sistemų techninę priežiūrą,
- grįstų ir negrįstų kelių techninę priežiūrą.

Su technine priežiūra žemės ūkyje susiję pavojai

Dėl daugybės žemės ūkyje vykdomų techninės priežiūros darbų kyla daug įvairių pavojų, tarp jų:

- mechaniniai pavojai, susiję su mašinų technine priežiūra, pvz., pavojai būti prispaustom, įtrauktam ar apipurkštam skysčiu iš aukšto slėgio įrenginių;
- elektros srovės keliami pavojai, kai dirbama su sugedusia įranga ar vykdoma elektros įrenginių arba įrangos techninė priežiūra, ar remontuojami sugedę elektros saugikliai;
- šiluminiai pavojai, susiję su suvirinimo ar kaitinimo įrangos naudojimu atliekant techninę priežiūrą arba susiję su įrangos, turinčios karštus paviršius ar naudojančios taktiasias medžiagas, technine priežiūra;
- cheminiai pavojai, susiję su pavojingų medžiagų naudojimu atliekant techninę priežiūrą arba susiję su įrangos, kurioje yra pavojingų medžiagų, technine priežiūra;
- gaisro ar sprogimo pavojai atliekant įrenginių ar įrangos, kurioje yra pavojingų ar sprogtamųjų medžiagų, pvz., bokštų, bunkerinių ir silosinių arba degalų bakų, techninę priežiūrą;
- biologiniai pavojai atliekant biologinėmis medžiagomis užterštų įrenginių, srutų rezervuarų, griovių ir nuotekų sistemų techninę priežiūrą;
- ergonominiai pavojai, pvz., nepatogi padėtis, nepritaikyti įrankiai;
- darbas uždaroje erdvėje.

(*) Eurostatas, „Žemės ūkio statistika: pagrindiniai 2007–2008 m. rezultatai“, Eurostato mažo formato knygelė, 2009 m. leidimas (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-ED-09-001/EN/KS-ED-09-001-EN.PDF).

(?) Eurostatas, Ūkių struktūra, paaiškinta statistika (2010 m. kovo mėn.) (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Farm_structure).

Suomijos Profesinės sveikatos instituto suteikta nuotrauka.

Veiksniai, dažniausiai turintys įtakos su technine priežiūra susijusiems nelaimingiems atsitikimams žemės ūkyje

Dažniausi veiksniai yra šie:

- darbas vienumoje,
- apsaugos priemonių trūkumas,
- finansiniai suvaržymai, laiko trūkumas ir nuovargis,
- supratimo, mokymo ir informacijos trūkumas,
- subranga.

Preveninės priemonės

- Bandykite pašalinti pavojų.
- Jei pavojaus negalima visiškai pašalinti, bandykite jį sumažinti laikydamiesi saugaus darbo taisyklių.
- Naudokite tinkamą įrangą, įskaitant asmenines apsaugos priemones.
- Niekada nedirbkite darbo, kurio neišmanote.

Įrenginių ir transporto priemonių techninė priežiūra

Atlikdami įrenginių techninę priežiūrą ir juos apžiūrėdami laikykitės saugaus darbo taisyklių.

- Prieš pradėdami bet kokius darbus išjunkite įrenginį.
- Įsitinkinkite, kad įrenginys išsijungė – neužmirškite palaukti, kol įrenginys nustos veikti.
- Įtvirtinkite judėti ar sukintis galinčias dalis, pvz., naudodami kaiščius, paspirtis.
- Vadovaukitės gamintojo instrukcijomis.
- Prieš iš naujo paleisdami įrenginį sudėkite atgal apsauginius gaubtus.

Darbas uždaroje erdvėje

Darbuotojams ūkyje gali reikti patekti į uždaras erdves, pvz., siloso bokštus, srutų duobes ar laikymo talpyklas, kad atliktų techninės priežiūros, patikrinimo, valymo ir remonto darbus. Pavojai darbuotojams gali kilti dėl deguonies trūkumo, toksinų ir degių dujų, taip pat dėl skysčių ir biralų, kurie gali staiga pripildyti erdvę, ir dėl to galima uždusti, nuskęsti, gali kilti gaisras ar sprogimas.

- Venkite eiti į uždaras erdves.
- Jei eiti į jas būtina, laikykitės saugaus darbo taisyklių.
- Numatykite veiksmus įvykus avarinei situacijai.
- Prieš įeidami patikrinkite orą.

- Naudokite tinkamą įrangą, kaip antai asmenines apsaugos priemones (pvz., dujokaukes, apraišus ir saugos diržus), apšvietimą (pritaikytą sprogiai aplinkai) ir komunikacijos prietaisus.

Šaltinis: M. Águila, Ispanijos nacionalinis saugos ir sveikatos darbe institutas..

Darbas aukštyje

Ūkyje esančių pastatų, konstrukcijų ir įrenginių techninę priežiūrą gali pririnkti atlikti dirbant aukštyje. Dažnai nukrintama nuo stogų ar įlūžus netvirtam stogui, nuo transporto priemonių, kopėčių ir netinkamos lipimo įrangos.

- Venkite dirbti aukštyje.
- Jei darbo aukštyje išvengti neįmanoma, naudokite tinkamą lipimo įrangą.
- Prireikus naudokite kritimo sulaikymo įrenginius, pvz., saugos diržus.
- Įsitinkite, kad įrankius ir medžiagas galima saugiai kelti ir nuleisti.
- Visada tikėkitės, kad stogai bus netvirti, nebent tiksliai žinote, kad taip nėra.
- Pastatus, kurių stogai netvirti, paženklinkite įspėjamaisiais ženklais, ypač lipimo vietose.
- Dirbdami ant transporto priemonių avėkite saugią neslidžią avalynę.
- Nenaudokite kopėčių, jeigu darbą galima atlikti saugesniu būdu.
- Jeigu naudojate kopėčias, įsitinkite, kad jos stovi ant lygaus, kieto pagrindo ir nenuslys.

Iniciatyvos ir kampanijos, kuriomis siekiama apsaugoti žemės ūkio darbuotojus nuo sužeidimų

- Darbuotojų saugos ir sveikatos informavimo dienos (SHAD) Jungtinėje Karalystėje – tai renginiai, kurių metu žemės ūkio darbuotojai informuojami apie riziką jų darbe ir mokomi, kaip jos išvengti.
- „PreventAgri“ – Belgijoje parengtas projektas, kuriuo siekiama išvengti nelaimingų atsitikimų, profesinių ligų ir psichosocialinės rizikos žemės ūkyje. Šis projektas apima supratimo didinimą, mokymą, mokslinius tyrimus ir intervencines priemones.
- Austrijoje veikianti Žemės ūkio darbuotojų socialinio draudimo institucija skatina ūkininkus savo ūkiuose puoselėti sveikatą ir saugą ir jiems išduoda saugos sertifikatus. Saugos sertifikatas – tai apdovanojimas ūkininkams, skiriantiems ypatingą dėmesį saugai ir sveikatai. Apdovanojimas teikiamas remiantis griežtais kriterijais tiems ūkininkams, kurie:
  - laikosi bendrų sveikatos ir saugos praktikos standartų,
  - informuoja darbuotojus apie saugą žemės ūkyje,

- saugiai organizuoja darbą (aprūpina asmenis asmeninėmis apsaugos priemonėmis, pirmosios pagalbos vaistinėle ir užtikrina tvarkingą darbo aplinką),
- dirba saugia įranga,
- naudoja saugias transporto priemones,
- užtikrina pastatų saugą,
- užtikrina elektros įrenginių saugą.

Gerosios praktikos pavyzdžiai

- *Žemės ūkio mašinų ir transporto priemonių mobiliosios remonto dirbtuvės*

„Mobile Werkstatt Allgäu GmbH“, Vokietija

Modernioms žemės ūkio mašinoms ir transporto priemonėms reikia vis profesionalesnės techninės apžiūros, o tam reikalinga darbuotojų kvalifikacija ir kompetencija techninės priežiūros ir remonto srityje. Ūkininkai sukūrė žemės ūkio mašinų ir transporto priemonių mobiliąsias dirbtuves. Jose yra visi remonto darbams reikalingi įrankiai, tikrinimo ir matavimo įranga, taip pat techninės priežiūros specialistų komanda, kuri profesionaliai vietoje atlieka mašinų ir transporto priemonių remonto ir techninės apžiūros darbus.

- *Saugi ir veiksminga stiklinių šiltnamių techninė priežiūra ir remontas*

„Glass Handling Technic Vof“, Nyderlandai (pelnęs gerosios praktikos apdovanojimą)

Pastaraisiais metais stiklinių šiltnamių sektorius smarkiai pasikeitė. Stikliniai šiltnamiai yra aukštesni, jų stoguose esantys drenazo kanalai itin siauri, o stiklinių stogų matmenys gerokai didesni. Šie pokyčiai turėjo didelės įtakos techninės priežiūros ir remonto darbams, nes išaugo įsijovimo, kritimo iš aukščio ir fizinės įtampos rizika. Stiklinių šiltnamių pramonės atstovų, sodininkų, daržininkų, montuotojų ir rangovų profesinių organizacijų, taip pat draudimo įmonių ir bankų bei daug patirties stiklinių šiltnamių techninės priežiūros srityje turinčių įmonių iniciatyva parengtas naujas ir saugus stiklinių stogų remonto metodas. Sukurta sistema „Repair Shuttle“, skirta remonto darbams ant stiklinio stogo išorės atlikti. Ši sistema susideda iš techninės priežiūros transporto priemonės, kurioje yra stiklo kėlimo sistema, ir mobiliosios platformos, kuri skirta remonto darbams naudojamai transporto priemonei stumdyti iš vienos vietos į kitą. Techninės priežiūros darbuotojai aktyviai dalyvavo kuriant „Repair Shuttle“. Naudojant „Repair Shuttle“ susižeisti krintant stiklui neįmanoma, o pavojus nukristi beveik visiškai pašalintas. Be to, iš remonto darbus atliekančių asmenų reikalaujama gerokai mažiau fizinių pastangų.

Daugiau informacijos

Norėdami sužinoti daugiau apie techninę priežiūrą žemės ūkyje, skaitykite straipsnį internete „Techninė priežiūra žemės ūkyje: saugos ir sveikatos klausimų vadovas“ (*Maintenance in agriculture — a safety and health guide*) adresu <http://osha.europa.eu/en/publications/reports>.

Šis informacinis biuletenis 24 kalbomis pateikiamas svetainėje <http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets>.

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, ESPAÑA
Tel. +34 944794360, faks. +34 944794383
El. paštas: information@osha.europa.eu

